

Ministerstvo financí ČR
oddělení analýz finančního trhu

**ZPRÁVA O VÝVOJI FINANČNÍHO TRHU
v 1. pololetí 2005**

listopad 2005

1.	SHRNUTÍ	3
2.	MAKROEKONOMICKÁ SITUACE	4
3.	PROSTŘEDKY POUŽITELNÉ NA FINANČNÍM TRHU	5
4.	OBCHODY NA REGULOVANÝCH TRZÍCH	7
5.	SUBJEKTY FINANČNÍHO TRHU	10
5.1.	Podnikový sektor	10
5.2.	Bankovní sektor	12
5.2.1.	Vklady a úvěry.....	12
5.2.2.	Ziskovost bankovního sektoru.....	13
5.2.3.	Vývoj úrokových sazeb.....	14
5.3.	Sektor kolektivního investování	14
5.4.	Pojišťovny	16
5.5.	Penzijní připojištění	20
5.6.	Nebankovní úvěrové instituce	22
5.7.	Vztah veřejného a státního sektoru k finančnímu trhu	23
5.7.1.	Saldo veřejných rozpočtů.....	23
5.7.2.	Státní rozpočet	24
5.7.3.	Vývoj a stav státních finančních aktiv a pasiv	24
5.7.4.	Státní dluh.....	25
5.7.5.	Státní záruky	26
5.7.6.	Důchodová reforma	26
6.	TRH DEVIZ	28
7.	OCHRANA SPOTŘEBITELE	30
7.1.	Integrace dozoru	30
7.2.	Zlepšení postavení klientů bank	30
7.3.	Finanční ombudsman	30
7.4.	Hypotéky - Code of Conduct	31
8.	SEZNAM ZKRATEK	32
9.	PŘÍLOHY	33
9.1.	Příloha 1: Legislativa finančního trhu	33

1. SHRNU TÍ

Pokračující růst české ekonomiky při zachování vnější i vnitřní rovnováhy a příznivý vývoj světové ekonomiky byl základem pozitivního vývoje finančních trhů a přispěl k jejich stabilitě.

Z hlediska bankovních produktů byl patrný odklon klientů od tradičních forem úspor do alternativních investic. Pokračoval růst celkové zadlužování domácností, který dosáhl na konci pololetí výše 321,1 mld. Kč, z čehož úvěry na bydlení tvořily téměř 72 %.

V sektoru penzijního připojištění se opět zvýšil počet účastníků a zároveň se mírně zvýšil průměrný příspěvek ze strany zaměstnavatelů. Pozitivní je, že se zvyšuje počet nových účastníků penzijního systému mladších 40 let. Tento trend potvrzují i data za třetí čtvrtletí. Slabinou penzijního připojištění v ČR zůstává fakt, že více než polovina klientů ukládá méně než 400 Kč měsíčně.

V sektoru pojišťovnictví lze přes stagnaci vybraných ukazatelů v prvním pololetí 2005 na základě předběžných dat za třetí čtvrtletí předpokládat, že nebude přerušen trend zvyšování celkového předepsaného pojistného.

Pražská burza zažila další úspěšné pololetí, když zvýšila objemy obchodů a hlavní indexy dosáhly historických maxim.

Jednou z hlavních priorit Ministerstva financí pro příští období je sjednocení pravidel a podmínek v jednotlivých sektorech finančního trhu. Neměla by rovněž ustát snaha MF o ochranu spotřebitelů na finančním trhu, kde hodlá MF prohlubovat spolupráci se spotřebitelskými organizacemi. Stát by se měl angažovat především ve třech oblastech, a to vzdělávání občanů, zajištění kvalitního dozoru a daňovém zvýhodnění dlouhodobých úspor. V této souvislosti bude MF nadále usilovat o zvýšení podpory důchodových produktů.

2. MAKROEKONOMICKÁ SITUACE

Vývoj finančního trhu byl v prvním pololetí roku 2005 do značné míry předurčen celkově příznivým rozvojem domácí ekonomiky a pozvolným růstem světové ekonomiky, jak ukazují následující údaje:

Tabulka 1

v %

Tempo růstu HDP	2001	2002	2003	2004	1.čtvrtletí 2005	2.čtvrtletí 2005
ČR	2,6	1,5	3,7	4,4	4,7	5,1
EU 25	1,8	1,1	1,1	2,4	1,5	1,3
Eurozóna	1,8	0,9	0,7	2,1	1,3	1,1
Japonsko	0,2	-0,3	1,4	2,7	1,0	2,2
USA	0,8	1,6	2,7	4,2	3,8	3,3

Pramen: ČSÚ, Eurostat, Bureau of Economic Analysis

Současná globální ekonomika je však ohrožována zejména růstem cen ropy v 1. pololetí 2005, nestabilitou měnových kurzů a celkovou globální nerovnováhou. Novou hrozbou pro ekonomiku 21. století je také terorismus. Nejde přitom jen o přímé škody (nevyčíslitelné lidské a mnohamiliardové materiální) v důsledku útoků, ale také o nepřímé následné ztráty, které mají obvykle negativní dopad na finanční trhy.

Celkový stav české ekonomiky se ve srovnání s minulým rokem zlepšil. V 1. pololetí se zrychlilo tempo růstu HDP při snižování vnějších i vnitřních nerovnováh. Motorem růstu byl především export a investice. Příspěvek salda zahraničního obchodu byl výrazně kladný. Vzrostla hrubá tvorba fixního kapitálu a spotřeba domácností. Zároveň poklesla inflace i míra nezaměstnanosti. Celkově příznivý vývoj domácí ekonomiky dal základ stabilizovanému rozvoji finančního trhu. Vybrané ukazatele o stavu a vývoji české ekonomiky uvádíme v následující tabulce:

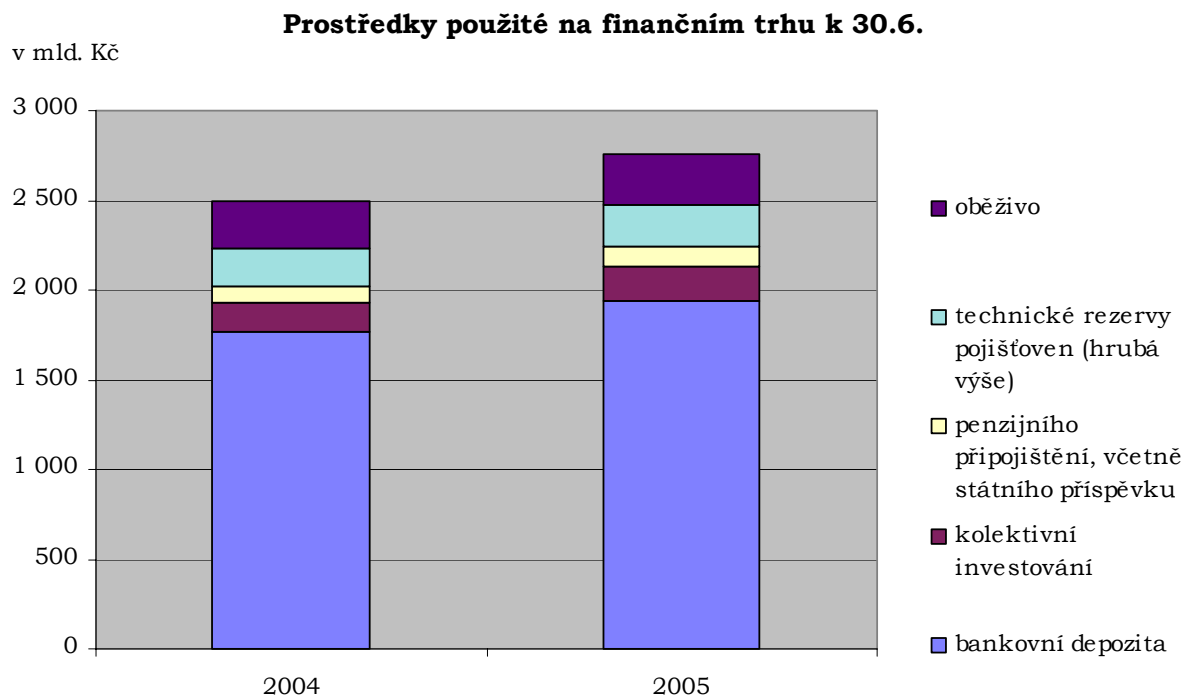
Tabulka 2

Makroekonomické ukazatele české ekonomiky	1. pololetí 2003	1. pololetí 2004	1. pololetí 2005
Tempo růstu HDP (% , stálé ceny)	2,8	4,3	4,9
Spotřeba domácností (změna v %, stálé ceny)	4,5	2,4	1,9
Spotřeba vlády (změna v %, stálé ceny)	5,5	-0,3	-1,2
Hrubá tvorba fixního kapitálu (změna v %, stálé ceny)	5,1	7,6	2,6
Inflace (průměr období v %)	-0,2	2,5	1,6
Nezaměstnanost (průměr období v %)	9,8	10,4	10,1
Saldo běžného účtu (ke konci období, mld.Kč, běžné ceny)	-45	-51,6	-12,3
Saldo obchodní bilance (ke konci období, mld.Kč, běžné ceny)	-17,8	-8,5	42,0

Pramen: MF, ČSÚ, ČNB

3. PROSTŘEDKY POUŽITELNÉ NA FINANČNÍM TRHU

K 30.6.2005 mohly finanční instituce využít k operacím na finančním trhu 2 756,22 mld. Kč, tj. meziroční nárůst o 263,3 mld. Kč (10,56 %). Vývoj finančních zdrojů¹ použitelných na finančním trhu dle vybraných segmentů trhu ilustruje následující tabulka:

Tabulka 3

v mld. Kč

Prostředky použitelné na finančním trhu	2004			2005			meziroční změna v %
	1.1.	30.6.	změna	1.1.	30.6.	změna	
bankovní depozita ²	1 672,34	1 769,57	97,23	1 763,99	1 938,71	174,72	9,56
- z toho stavební spoření	236,15	261,71	25,56	291,24	304,74	13,50	16,44
kolektivní investování	151,09	162,13	11,04	169,20	196,72	27,52	21,33
penzijní připojištění včetně státního příspěvku	77,12	85,84	8,72	94,22	103,92	9,70	21,06
technické rezervy pojišťoven (hrubá výše)	198,17	216,27	18,10	221,91	238,76	16,85	10,40
oběživo	248,44	259,11	10,67	263,34	278,11	14,77	7,33
Celkem	2 347,16	2 492,92	145,76	2 512,66	2 756,22	243,56	10,56

Pramen: MF, KCP, ČNB, UNIS

¹ Prostředky použitelné na finančním trhu pro účel této sestavy definujeme jako různé druhy peněžních úspor, které banky, pojišťovny, penzijní fondy, investiční společnosti a investiční fondy umísťují do nástrojů finančního trhu. Jde tedy o určitou výše z celkové bilance tvorby a užití finančních zdrojů.

² Zahrnují clientské vklady v Kč (bez mezibankovních depozit včetně nerezidentských bank)

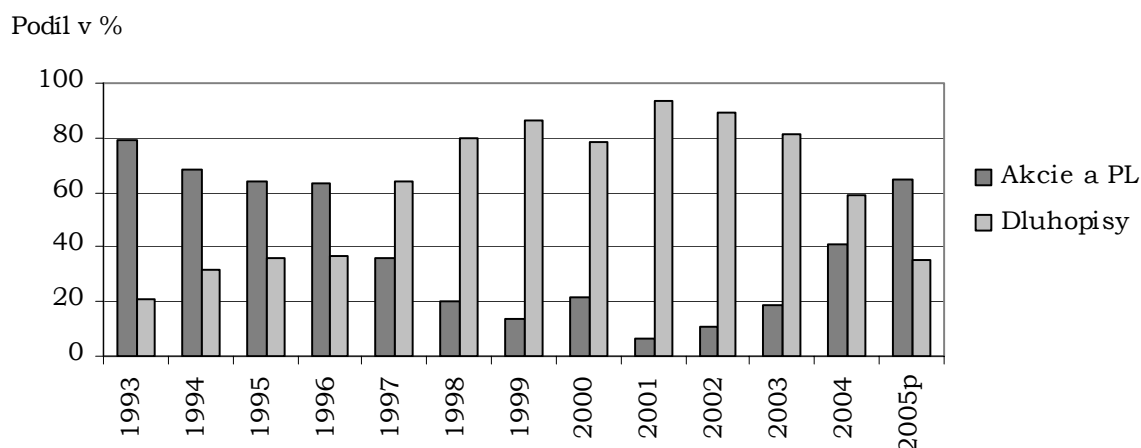
Vývoj v prvním pololetí 2005 ve srovnání se stejným obdobím minulého roku byl charakterizován zvýšením prostředků použitelných na finančním trhu ve všech výše uvedených segmentech. Nejvyššího meziročního nárůstu dosáhly investice v rámci kolektivního investování, které vzrostly o 16,97 %. V absolutním objemu narostla nejvíce depozita v bankách, a to o 174,72 mld. Kč.

Podíl depozit ve stavebních spořitelnách na celkových bankovních depozitech vzrostl v prvním pololetí 2005 proti stejnému období 2004 z 14,79 % na 15,72 % a v absolutní částce dosáhl již 304,74 mld. Kč. Tato skutečnost byla vyvolána státními příspěvky k úrokům z vkladů ve stavebních spořitelnách. Přiznaná státní podpora ze státního rozpočtu na podporu stavebního spoření v prvním pololetí 2004 dosáhla výše 14,78 mld. Kč, ve stejném období za rok 2005 již tato podpora činila 15,42 mld. Kč. Přestože došlo k navýšení objemu přiznané státní podpory v daném roce, její meziroční změna v roce 2005 (4,32 %) představuje nejnižší nárůst za poslední tři roky.

4. OBCHODY NA REGULOVANÝCH TRŽÍCH

Na BCPP již druhý rok po sobě vzrostl objem akciových obchodů v 1. pololetí kalendářního roku a poprvé od roku 1996 byl objem obchodů s akciemi vyšší než s dluhopisy. Dále rostl zájem zahraničních investorů o středoevropské akciové trhy.

Podíl na celkových ročních objemech obchodování

Pramen: BCPP (pro rok 2005 použita data za první pololetí)

Tabulka 4

v mld. Kč

Objemy obchodů k 30.6.	Akcie a podílové listy			Dluhopisy			CELKEM
	BCPP	RM-S	Celkem	BCPP	RM-S	Celkem	
2001	65,33	7,19	72,52	830,25	3,50	833,75	906,26
2002	103,90	7,75	111,66	771,17	2,10	773,26	884,92
2003	101,96	2,06	104,03	620,49	2,36	622,85	726,88
2004	232,02	2,02	234,04	404,94	0,21	405,15	639,19
2005	527,30	3,26	530,56	286,15	0,97	287,12	817,68
Meziroční změna v %	127,27	61,00	126,69	-29,34	363,16	-29,13	27,92

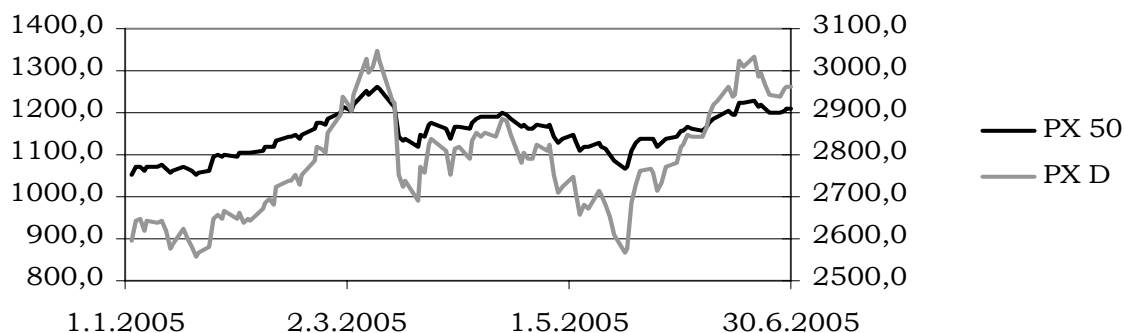
Pramen: BCPP, RM-S

Burzovní indexy si i v prvním pololetí 2005 výrazně polepšily a jejich růst jen mírně zaostal za loňským rekordním rokem. Hlavními důvody byly výsledky hospodaření domácích firem, výše jejich dividend, výkonnost českého hospodářství a jeho vyhlídky. Na cenách akcií se projevil také vysoké ceny ropy a elektrické energie v Evropě.

Vývoj hlavních indexů BCPP

PX 50

PX D

Tabulka 6

v bodech

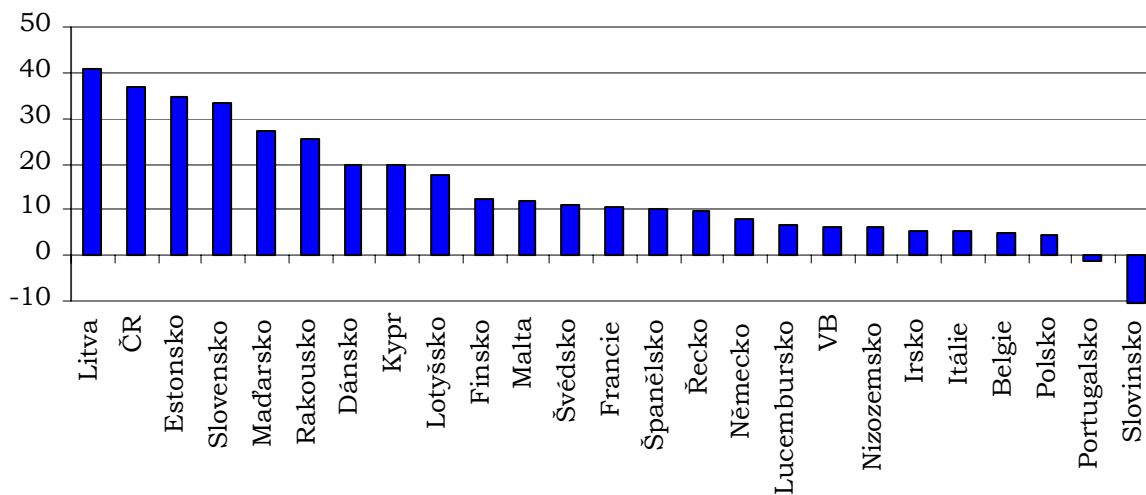
Vývoj hlavních indexů pražské burzy						
Rok	PX 50			PX D		
	1.1.	30.6.	změna v %	1.1.	30.6.	změna v %
2004	659,1	793,5	20,39	1642,7	1994,8	21,43
2005	1032,0	1210,1	17,26	2551,1	2964,1	16,19

Pramen: BCPP

V porovnání s ostatními burzami EU-25 byla BCPP měřeno růstem indexu PX 50 druhou nejvýkonnější.

Výkonnost významných indexů burz členských států EU

Výkonnost (%)

Pramen: Fese³

Pražská burza navázala na příznivý trend z minulého roku, kdy poprvé od vzniku BCPP vstoupila na burzu nová společnost. Od 1.2.2005 jsou na

³ Litva-VILSE, Česká republika-PX 50, Estonsko - TALSE, Slovensko-SAX, Maďarsko-BUX, Rakousko-ATX, Dánsko-KFX, Kypr-FTSE/CySE 20, Lotyšsko-RIGSE, Finsko-OMXH 25, Malta-MSE, Švédsko-OMXS 30, Francie-CAC 40, Španělsko-IGBM, Řecko-ASE General Index, Německo-DAX, Lucembursko-LuxX, Velká Británie-FTSE 100, Nizozemsko-AEX, Irsko-ISEQ, Itálie-Historic MIB, Belgie-BEL 20, Polsko-WIG 20, Portugalsko-PSI 20, Slovinsko-SBI 20

pražské burze duálně kótovány⁴ akcie lucemburské společnosti ORCO a o pět měsíců později (27.6.2005) je následovala opět duální kotace akcií společnosti Central European Media Enterprises (CME). Jedním z hlavních problémů akciového trhu zůstává úzké spektrum akcií obchodovaných ve SPADu. Devět titulů obchodovaných na nejlikvidnějším trhu totiž neposkytuje investorům dostatečnou možnost diverzifikace rizika, neboť firmy působí pouze v šesti odvětvích.

Tabulka 7

Počty registrovaných emisí k 30.6.		2001	2002	2003	2004	2005
Akcie a podílové listy	Hlavní trh	5	5	5	6	8
	Vedlejší trh	58	46	38	31	28
	Volný trh	80	41	30	25	16
	Celkem	143	92	73	62	52
Dluhopisy	Hlavní trh	27	24	27	25	24
	Vedlejší trh	12	18	19	20	17
	Volný trh	50	41	33	34	43
	Celkem	89	83	79	79	84
CELKEM⁵		232	175	152	141	136

Pramen: BCPP

V první polovině roku byla dokončena privatizace státních podílů ve společnostech Český Telecom a Unipetrol. Obavy ze stažení obou titulů z burzy se zatím nenaplnily.

Od počátku července 2005 nabyla účinnosti novela obchodního zákoníku, která mimo jiné zjednodušila podmínky pro vytěsnění drobných akcionářů. V jejím důsledku se řada majoritních vlastníků rozhodla vykoupit podíly drobných akcionářů a plně ovládnout společnost (tzv. squeeze-out). Podle výsledků valných hromad, které se konaly do konce září, by měli zaplatit za minoritní podíly v těchto společnostech 7,4 mld. Kč.

Obchodování na pražské burze se squeeze-out příliš nedotkl. Naprostou většinu (95,9 %) z objemu obchodů s akciemi tvoří akcie společností kótovaných na hlavním trhu, ve kterých majoritní akcionář nemá dostatečnou majoritu pro provedení squeeze-out. Ze společností kótovaných na hlavním trhu využila novely zákona například společnost ČEZ, která tak získala plnou kontrolu nad regionálními distribučními společnostmi.

⁴ Duální kotace znamená, že burza přijme k obchodování cenný papír, který je již obchodován na jiném trhu.

⁵ S podílovými listy se na pražské burze přestalo obchodovat v průběhu roku 2002. Od roku 2003 tak tabulka zachycuje jen počty emisí akcií a dluhopisů.

5. SUBJEKTY FINANČNÍHO TRHU

Subjekty finančního trhu tvoří jednu ze základních složek ekonomiky České republiky. S necelými 37 tisíci zaměstnanci z hlediska zaměstnanosti dominují bankovní peněžní instituce, následovány pojišťovnami a nebankovními peněžními institucemi.

V meziročním srovnání výsledků hospodaření (před zdaněním) je největší nárůst o 245 % u investičních společností, profitujících z přesunu úspor investorů a obyvatel a příznivých makroekonomických podmínek v ČR, doprovázených nízkými úrokovými sazbami a nízkoinflačním ekonomickým růstem. Rovněž bankovní i nebankovní peněžní instituce a penzijní fondy zaznamenaly významný nárůst výsledků hospodaření.

Celkový přehled subjektů včetně základních ekonomických a statistických údajů ukazuje následující tabulka.

Tabulka 8

Ekonomické výsledky finančních institucí v meziročním srovnání k 30.6.		bankovní peněžní instituce	nebankovní peněžní instituce⁶	pojišťovny	penzijní fondy	finanční leasingové společnosti	investiční společnosti⁷
Průměrný přepočtený evidenční počet zaměstnanců	2004	37 392	9 119	15 103	467	263	204
	2005	36 701	10 035	14 485	470	211	182
	Meziroční změna v %	-1,85	10,04	-4,09	0,64	-19,77	-10,78
Výsledek hospodaření (před zdaněním) v mld. Kč	2004	11,05	3,71	1,68	0,73	1,81	0,746
	2005	16,05	6,81	1,78	1	1,25	2,57
	Meziroční změna v %	45,25	83,56	5,95	36,99	-30,94	244,50
Stav vlastního jmění v mld. Kč	2004	68,63	183,09	43,61	2,89	18,63	112,09
	2005	70,18	195,28	59,11	8,84	23,3	128,21
	Meziroční změna v %	2,26	6,66	35,54	205,88	25,07	14,38

Pramen: ČSÚ

5.1. Podnikový sektor

Ve vyspělých ekonomikách je podnikový sektor důležitým účastníkem finančního trhu. Podniky chápou finanční trh jako alternativní způsob získání investičních prostředků prostřednictvím vydávání akcií, dluhopisů a dalších cenných papírů. České podniky využívají k financování investic kromě vlastních zdrojů především bankovní úvěry. Ty ve svém objemu převyšují vydané dluhopisy téměř šestinásobně. Pro velké bonitní podniky je bankovní úvěr levnější i administrativně méně náročný způsob získání investičních prostředků než vydání dluhopisu. Vzhledem k dlouholeté

⁶ instituce dle metodiky OKEČ 652 a 67

⁷ Investiční společnosti a jimi spravované podílové fondy a investiční fondy

spolupráci a nízké míře rizika nesplnění závazků u těchto firem jsou jim banky ochotny poskytnout úvěr se zvýhodněnými podmínkami a úroky, které se pohybují pod průměrem ČR i eurozóny⁸.

Tabulka 9

v mld. Kč

Finanční zdroje společností se 100 a více zaměstnanci⁹		k 30.6.2005
Peníze a účty v bankách		197,4
Úvěry a půjčky (přijaté)	krátkodobé	199,0
	dlouhodobé	281,2
	Celkem	480,2
Dluhopisy vč. směnek (pasiva)	krátkodobé	18,1
	dlouhodobé	70,6
	Celkem	88,7

Pramen: ČSÚ

Aktivních nefinančních podnikatelských subjektů se 100 a více zaměstnanci (dále jen „podniky“) přibylo. Ke konci pololetí jich v České republice působilo o 116 více než před rokem. Jak je patrné z tabulky (tab. 10), z celkového počtu 4 361 jich bylo 3 151 ziskových a 1 210 ztrátových.

Následující tabulka obsahuje vybrané ukazatele ekonomické situace podnikového sektoru.

Tabulka 10

Finanční ukazatele společností se 100 a více zaměstnanci	Absolutně		Meziroční změna	
	1. pololetí 2004	1. pololetí 2005	absolutně	%
Počet aktivních subjektů	4 245	4 361	116	2,73
Z toho ziskových	3 303	3 151	-152	-4,60
podíl na celkovém počtu (%)	77,8	72,3	-5,6	-7,14
jejich hrubý zisk (mld. Kč)	163,7	172,3	8,6	5,28
průměrný hrubý zisk (mil. Kč)	49,6	54,7	5,1	10,36
Z toho ztrátových	942	1 210	268	28,45
podíl na celkovém počtu (%)	22,2	27,7	5,6	25,07
jejich ztráta (mld. Kč)	-21,4	-34,0	-12,6	59,09
průměrná ztráta (mil. Kč)	-22,7	-28,1	-5,4	23,86
Výnosy celkem (mld. Kč)	2 155,6	2 369,1	213,4	9,90
Náklady celkem (mld. Kč)	2 013,3	2 230,7	217,4	10,80
Výsledek hospodaření před zdaněním (mld. Kč)	142,3	138,3	-4,0	-2,80
Počet zaměstnanců celkem (prům. fyzic. osob)	1 553 824	1 569 979	16 155	1,04
AKTIVA = PASIVA celkem (mld. Kč)	3 537,2	3 768,0	230,8	6,53
Vlastní kapitál	1 826,2	1 939,2	113,0	6,19
Cizí zdroje (= Pasiva - vlastní zdroje)	1 711,0	1 828,8	117,8	6,89
Rentabilita nákladů (%)	7,07	6,20	-0,87	-12,31
Rentabilita vlastního kapitálu (%)	7,79	7,13	-0,66	-8,47

Pramen: ČSÚ

⁸ Průměrný úrok z korporátních úvěrů se splatností 1-5 let je v ČR 4 % a nad pět let 4,67 %. V eurozóně jsou úvěry podnikům přes 1 mil. EUR se splatností od 1 do 5 let úročeny průměrně 3,44 % a nad 5 let 3,88 %. Pro úvěry do 1 mil. EUR jsou úroky 4,45 %, resp. 4,14 %.

⁹ Uváděná čísla zahrnují veškeré úvěry, půjčky, dluhopisy a směnky, nejen nově získané nebo vydané.

Průměrný i absolutní hrubý zisk ziskových podniků se meziročně zvýšil. Podobně je tomu i se ztrátou ztrátových podniků, která také absolutně i průměrně meziročně vzrostla. V letošním 1. pololetí se oproti loňsku dařilo nejméně zpracovatelskému průmyslu, dopravním a skladovacím společnostem. Naopak velmi úspěšné pololetí mají za sebou energetické a těžební společnosti.

5.2. Bankovní sektor

Situace v bankovním sektoru je od roku 2003 stabilizovaná. Na českém trhu k polovině roku 2005 působilo 35 subjektů s bankovní licencí, z nichž převážnou část tvoří peněžní ústavy s rozhodující zahraniční účastí.

Bankovní sektor v Evropě je ve znamení zvýšené aktivity v oblasti fúzí a akvizic. V prvním pololetí 2005 schválila Evropská komise fúzi německé HypoVereinsbank s italskou UniCredito. Obě banky mají zastoupení v ČR. UniCredito je vlastníkem Živnostenské banky, jejíž tržní podíl představuje 1,8 % a HVB Bank je „čtyřkou“ na českém trhu s tržním podílem 5,4 %. Tato fúze ale ve střednědobém horizontu nebude mít výraznější dopad na český finanční trh vzhledem k tržním podílům obou subjektů. V evropském kontextu vznikne devátá největší bankovní skupina s tržní kapitalizací ve výši 41 mld. eur.

5.2.1. Vklady a úvěry

Bankovní sektor si i v prvním pololetí 2005 zachoval dominantní postavení nejen jako příjemce depozit, ale i jako poskytovatel úvěrů a investor. Struktura bankovních depozit a jejich zdrojů podle sektorového hlediska se vyvíjela dle následující tabulky:

Tabulka 11

v mld. Kč

Sektor ¹⁰	Vklady u bank					Úvěry poskytnuté bankami				
	stav k 31.12.2004	stav k 30.6.2005	podíl na stavu v %	přírůstek v prvním pololetí v mld .Kč	změna v %	stav k 31.12.2004	stav k 30.6.2005	podíl na stavu v %	přírůstek v prvním pololetí v mld .Kč	změna v %
nefinanční podniky	312,61	310,37	18,17	-2,24	-0,72	374,33	411,28	41,80	36,95	9,87
domácnosti	952,03	990,98	58,02	38,95	4,09	310,92	350,42	35,61	39,50	12,70
vládní instituce	200,78	285,38	16,71	84,60	42,14	120,72	98,35	9,99	-22,37	-18,53
finanční instituce	71,962	75,79	4,44	3,83	5,32	102,96	110,19	11,20	7,23	7,02
ostatní	45,84	45,40	2,66	-0,44	-0,96	10,79	13,78	1,40	2,99	27,71
celkem	1 583,22	1 707,92	100,00	124,70	7,88	919,72	984,02	100,00	64,30	6,99

Pramen: ČNB

Největšího podílu 58,02 % na celkových vkladech u bank dosáhly v prvním pololetí 2005 domácnosti, zaznamenaly tak přírůstek cca 39 mld.Kč. Na

¹⁰ Klientské korunové vklady a úvěry, včetně ČNB, vycházející z bankovní statistiky ARAD, rozděleny dle sektorového hlediska, zahrnují rezidenty a nerezidenty.

pomyslném prvním místě z hlediska objemu vkladů se ale umístily vládní instituce v celkovém objemu přírůstku 84,6 mld. Kč, což představuje nárůst o 42,14 % oproti konci roku 2004.

Z hlediska příjemců úvěrů se na celkovém stavu nejvíce podílely nefinanční podniky 41,80 % a domácnosti 35,61 %. Jediným sektorem, který dosáhl poklesu v prvním pololetí 2005 z hlediska úvěrů, byly vládní instituce. Důvodem pro tuto skutečnost jsou příjmy z privatizace, nižší spotřeba domácích úvěrů vlivem zahraniční emise dluhopisů a zlepšené hospodaření veřejných rozpočtů ve sledovaném období.

Tabulka 12

v mld. Kč

Úvěry podle druhového hlediska k 30.6.	2002	2003	2004	2005
kontokorentní a debetní zůstatky BÚ	50,58	60,48	63,90	86,00
na oběžná aktiva	175,05	159,44	148,17	149,92
investiční	247,87	243,40	244,81	264,82
ze stavebního spoření	40,23	52,61	71,25	93,14
hypoteční bez st. podpory	38,79	55,97	96,16	144,38
hypoteční se st. podporou	18,59	23,73	28,25	29,66
na přechodný nedostatek zdrojů	49,00	6,64	19,72	18,03
spotřebitelské	43,11	56,62	63,29	77,68
na obchodní pohledávky	18,32	35,17	39,64	37,34
ostatní	125,09	128,82	109,62	83,08
celkem	806,63	822,89	884,81	984,02

Pramen: ČNB

Trend nízkých úrokových sazeb se nejvíce projevil v nárůstu úvěrů souvisejících s bydlením. Hypoteční úvěry bez státní podpory zaznamenaly z hlediska meziročního srovnání nárůst o 50,14 % a úvěry ze stavebního spoření o 30,73 %. Za povšimnutí stojí rovněž nárůst úvěrů v případě kontokorentních a debetních zůstatků BÚ, které meziročně vzrostly o 34,58 % a spotřebitelských úvěrů, které meziročně vzrostly o 22,74 %.

5.2.2. Ziskovost bankovního sektoru

Za první pololetí roku 2005, dle statistiky ČNB, činil čistý zisk v bankovním sektoru 22,754 mld. Kč. Struktura příjmu bankovních peněžních institucí působících v ČR byla nejvíce tvořena úrokovým ziskem a ziskem z poplatků a provizí. Zisky z úroků tvoří u bank působících v ČR více než polovinu zisku z finanční činnosti. K polovině roku dosáhl podíl zisku z úroků na zisku z finanční činnosti 57,38 %. V porovnání s minulými roky došlo k mírnému poklesu podílu úroků na zisku bank, přesto zisk z úroků tvoří nejpodstatnější zdroj příjmu bank.

Z hlediska povinných odvodů stojí za zmínku v případě bankovního sektoru snížení příspěvků z vkladů do Fondu pojištění vkladů pro bankovní subjekty z 0,2 % na 0,1 % s platností od 1. ledna 2005.

S tím, jak investiční cyklus pokročil do fáze „vybírání zisků“, narůstá odliv dividend z ČR. Po vstupu ČR do EU došlo k daňovým změnám a byly vyplaceny dividendy za několik let. Celkem bankovní sektor vykázal ke konci roku 2004 zisk ve výši 32,852 mld. Kč.

Vlastník ČSOB, belgická KBC, získá z celkových 3,8 miliardy korun přes tři miliardy, vlastní Komerční banky, francouzská Société Générale, pak z podobné částky více než 2,8 miliardy. Česká spořitelna vyplatí mateřské Erste Bank 92 procent z celkových dividend ve výši 4,5 miliardy korun. Celkově zatím nejvíc, čtrnáct a půl miliardy korun, na dividendách inkasovala KBC, zhruba třináct miliard Erste a necelých pět a půl miliardy Société Générale. (HN 11.5.2005)

5.2.3. Vývoj úrokových sazeb

Tabulka 13

v p.b.

Sazby ČNB	2001		2002		2003		2004		2005	
	1.1.	30.6.	1.1.	30.6.	1.1.	30.6.	1.1.	30.6.	1.1.	30.6.
2T repo	5,25	5,00	4,75	3,75	2,75	2,25	2,00	2,25	2,50	1,75
diskontní	5,00	4,00	3,75	2,75	1,75	1,25	1,00	1,25	1,50	0,75
lombardní	7,50	6,00	6,25	4,75	3,75	3,25	3,00	3,25	3,50	2,75

Pramen: ČNB

Úrokové sazby v prvním pololetí 2005 zaznamenaly pokles. Bankovní rada ČNB rozhodla celkem třikrát o opětovném snížení limitní úrokové sazby pro 2T repo operace vždy o 0,25 p.b. až na úroveň 1,75 %. Důvodem pro poslední dubnové opětovné snížení byla velmi nízká inflace a současně silnější kurz koruny vůči euru. Česká 2T repo sazba se po dvou letech opět dostala pod úroveň hlavní sazby ECB (2 %) na nejnižší hodnotu v celé EU. Nejmarkantnějším dopadem snížení 2T repo sazby, jako hlavního monetárního nástroje ČNB, bylo snížení úroků z úvěru na bydlení. Spekuluje se, že do konce roku 2005 můžeme očekávat mírný nárůst úrokových sazeb¹¹.

Tabulka 14

v %

RPSN	VI-04	I-05	II-05	III-05	IV-05	V-05	VI-05
na spotřebu	16,6	16,8	15,6	14,7	13,7	13,2	14,7
na koupi bytových nemovitostí	5,3	5,3	5,4	5,1	5,0	4,8	4,7

Pramen: ČNB

Meziroční pokles RPSN na spotřebu a na koupi bytových nemovitostí byl způsoben opětovným snižováním 2T repo sazby, která během jednoho roku změnila vícekrát svoji hodnotu.

5.3. Sektor kolektivního investování

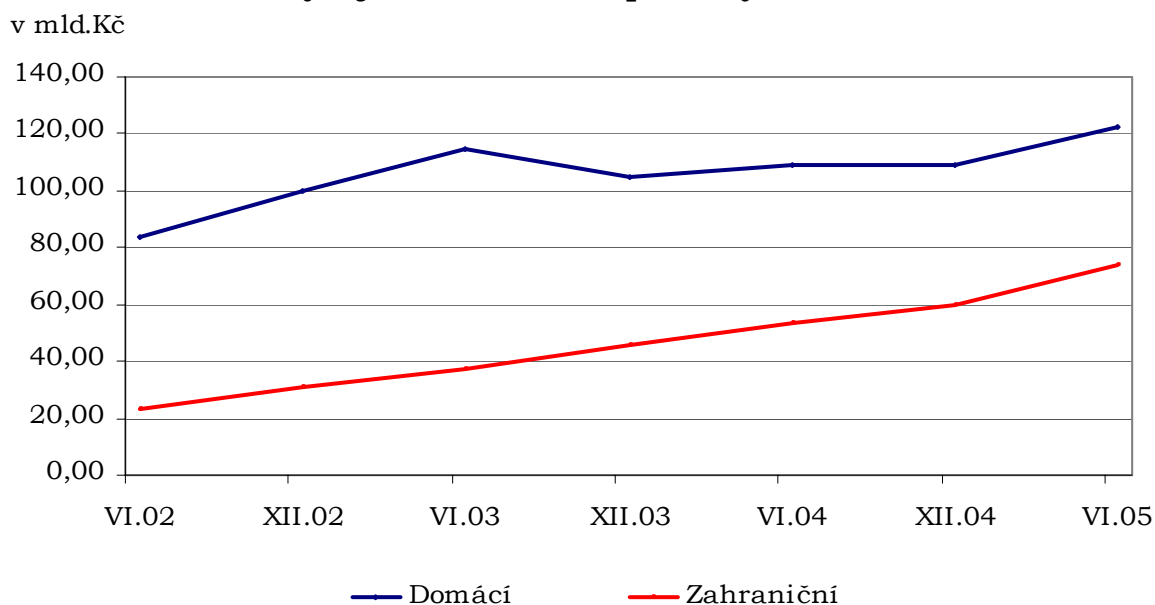
Objem investic do podílových fondů vzrostl v prvním pololetí u domácích o 12,59 % a u zahraničních o 39,44 % na celkových 196,85 mld. Kč. Celková investice je tedy meziročně o 21,41 % vyšší. Přírůstek investic do produktů kolektivního investování již tradičně směřuje hlavně do zahraničních fondů, které silně konkurují fondům domácím. Od loňského pololetí do

¹¹ 31.10.2005 ČNB zvýšila základní úrokovou sazbu na 2 %

zahraničních fondů přiteklo 60,39 % z nově investovaných peněz (tj. 21,02 mld. Kč).

Hlavními trumfy zahraničních fondů nabízených v ČR je jejich široká paleta (investiční strategie, geografické, oborové zaměření, v poměru 983 ku 65 pro zahraniční fondy), tradice jejich správců, výhodné podmínky jejich domicilů a v neposlední řadě i legislativní podmínky, jež jsou hlavním důvodem především u zajištěných fondů a fondů investujících do nemovitostí.

Vývoj investování do podílových fondů

Tabulka 15

v mld. Kč

Rozložení podílových fondů podle domicilu	30.6.2004			30.6.2005			Meziroční změna v %		
	domáci	zahraniční	celkem	domáci	zahraniční	celkem	domáci	zahraniční	celkem
peněžního trhu	55,20	21,44	76,64	69,50	29,00	98,50	25,91	35,26	28,52
dluhopisové	23,34	11,92	35,26	25,82	15,75	41,57	10,63	32,13	17,90
akciové	4,21	9,05	13,26	5,88	11,24	17,12	39,67	24,20	29,11
smíšené	25,60	2,54	28,14	16,05	3,35	19,40	-37,30	31,89	-31,06
fondy fondů	0,48	0,59	1,07	3,18	0,44	3,62	562,50	-25,42	238,32
zajištěné	0,00	7,76	7,76	2,10	14,54	16,64	-	87,37	114,43
celkem	108,83	53,30	162,13	122,53	74,32	196,85	12,59	39,44	21,41

Pramen: AKAT, UNIS

Z výše uvedené tabulky a grafu je patrné, že zdaleka nejoblíbenější v ČR jsou fondy peněžního trhu, a to zejména u domácích fondů, což je dáno tradiční konzervativností investorů. Naopak odliv úspor z fondů smíšených lze přičíst doznívající transformaci těchto fondů (pocházejících zpravidla ještě z doby kupónové privatizace). V uplynulém pololetí vzrostly také investice do fondů dluhopisových.

Významně také roste obliba zajištěných fondů (zejména zahraničních), na jejichž jistoty investoři v ČR slyší. Obavy mají čeští investoři již tradičně

z investic do akcií. Počet aktivních akcionářů se u nás odhaduje nanejvýš na několik desítek tisíc, ale investorů do akciových fondů je více. Podle různých odhadů takto investuje několik set tisíc lidí. Obliba akciových fondů vzrostla o 29,11 %, avšak v absolutně menším objemu. Pravděpodobně díky velmi široké nabídce akciových fondů sbírají peníze odvážnějších českých investorů převážně zahraniční fondy. Je samozřejmě otázkou, kolik z čerstvých investorů do akciových fondů se dočká reklamou inzerovaných výnosů, dosažených však v minulých 12 až 36 měsících. Názory o nezbytnosti zvyšování úrokových sazeb centrální bankou zaznívají stále častěji, a to by jistě mohlo budoucí výnosy z akciových a dluhopisových investic výrazně ovlivnit.

Tabulka 16

v mld.Kč

Objem majetku domácích fondů podle správců	Stav k 30.6.2005 v mld. Kč	Podíl na celkovém stavu v %
Investiční společnost České spořitelny	66,77	54,50
Investiční kapitálová společnost KB	31,45	25,67
ČSOB investiční společnost	10,10	8,25
Pioneer česká investiční společnost	8,99	7,33
ČP INVEST investiční společnost, a. s.	3,00	2,45
J&T ASSET MANAGEMENT, IS, a.s.	1,12	0,91
AKRO investiční společnost, a.s.	0,78	0,63
AIG Funds Central Europe správ.spol., a.s.	0,32	0,26
Celkem	122,53	100

Pramen: UNIS

Tabulka 17

v mld. Kč

Objem majetku zahraničních fondů podle distributorů	Stav k 30.6.2005 v mld. Kč	Podíl na celkovém stavu v %
Československá obchodní banka	41,83	56,28
ING Bank	11,74	15,80
Česká spořitelna	6,26	8,43
HVB Bank Czech Republic	4,05	5,45
Conseq Investment Management	2,60	3,50
Citibank	1,64	2,20
Pioneer Investments	1,63	2,19
Raiffeisenbank	1,44	1,95
HSBC Bank	1,24	1,66
ABN AMRO Asset Management	0,73	0,98
PARVEST	0,30	0,40
Ostatní členové AKAT	0,86	1,16
Celkem	74,32	100

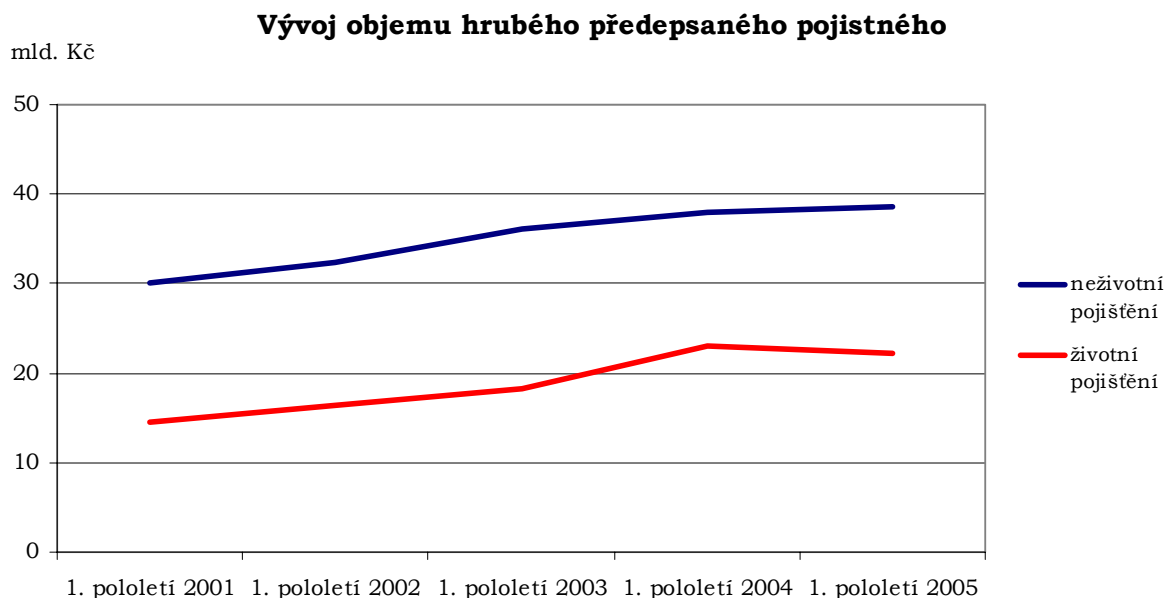
Pramen: AKAT

5.4. Pojišťovny

Objem celkového hrubého předepsaného pojistného (dále jen „předepsané pojistné“) v 1. pololetí 2005 nepokračoval v růstu jako v předchozích letech. Pojistný trh stagnoval a vzhledem ke stejnému období loňského roku došlo dokonce k nepatrnému poklesu (o 0,6 %).

U neživotního pojištění byla zachována mírná dynamika růstu (o 1 %), životní pojištění vykázalo výraznější pokles (o 3,3 %). Předchozí vývoj, který

byl charakterizován plynule se zvyšujícím podílem životního pojištění na celkovém objemu předepsaného pojistného, se přerušil. Rovněž ukazatel propojištěnosti¹², vzhledem k výraznému tempu růstu HDP, vykázal nepříznivý vývoj. Některé vybrané ukazatele pojistného trhu jsou uvedeny v následujícím grafu a tabulce.

Tabulka 18

Pojišťovny výsledky k 30.6. 13		2001	2002	2003	2004	2005
počet pojistných smluv (ks)		19 041 824	19 741 554	19 833 016	20 039 203	20 640 714
z toho	NP	13 079 571	13 582 482	13 648 820	13 578 706	14 287 451
	ŽP	5 962 253	6 159 072	6 184 196	6 460 497	6 353 263
počet nově uzavřených poj. smluv (ks)		2 686 434	2 876 983	2 774 889	2 870 634	2 904 515
z toho	NP	2 208 270	2 396 646	2 375 378	2 265 449	2 418 271
	ŽP	478 164	480 337	399 511	605 185	486 244
předepsané pojistné celkem (mld. Kč)		44,50	48,71	54,38	61,069	60,92
z toho	NP	30,01	32,39	36,07	38,04	38,64
	index nárůstu	N/A	107,90	111,40	105,50	101,6
	ŽP	14,49	16,32	18,31	23,05	22,28
	index nárůstu	N/A	112,6	112,2	125,9	96,7

Pramen: MF

Zpomalení dynamiky růstu v neživotním pojištění způsobila relativně vysoká srovnávací základna (v letech 2003 – 2004) jako důsledek předchozích mimořádných událostí (teroristické útoky a přírodní katastrofy). Jejich vliv se promítl do jednorázového navýšení pojistných sazeb, které odrážely

¹² Podíl hrubého předepsaného pojistného na HDP

¹³ NP = neživotní pojištění, ŽP = životní pojištění, PS = pojistná smlouva
počet smluv v životním pojištění nezahrnuje smlouvy za doplňková pojištění

přehodnocené náklady zajistných programů i nové přístupy pojišťoven k pojistným rizikům. Nižší dynamika v neživotním pojištění byla ovlivněna stabilizací pojistných sazeb a částečně i přistoupením ČR k EU. Některé významné zahraniční podniky pojistily svá rizika přímo u svých domácích pojistitelů.

Největší podíl na předepsaném pojistném v neživotním pojištění si udržuje pojištění odpovědnosti z provozu vozidla (20,6 %), následované pojištěním škod způsobených požárem a živelnými událostmi (15,2 %) a havarijním pojištěním motorových vozidel (12,9 %). K nejvyšším meziročním nárůstům došlo u pojištění záruky - kauce (71,8 %), pojištění úvěrů (37,5 %) a u pojištění úrazu (16,8 %).

Hlavní důvody poklesu hrubého předepsaného pojistného v životním pojištění je možno spatřovat zejména v celkově náročnějším konkurenčním prostředí, které nabízí řadu dalších alternativních investičních příležitostí. V 1.pololetím 2005 došlo k postupnému snížení výnosů z investic a k návaznému snížení technické úrokové míry. Rovněž postupné zadlužování obyvatelstva snižuje volné zdroje domácností využitelné pro dlouhodobější investice, mezi něž lze životní pojištění zařadit. Uvedené faktory ve svém souhrnu negativně působily na rozvoj životního pojištění.

Objem běžně placeného pojistného, které představuje výraznější podíl na trhu životního pojištění, pokračoval v růstu (o 10,6 %). Celkový pokles předepsaného pojistného v životním pojištění způsobil propad v jednorázově placeném pojistném (o 25,5 %), které zřejmě postupně vyčerpává své růstové impulsy z minulých let (rušení anonymních vkladů, problémy bankovního sektoru, daňové zvýhodnění).

Vývoj počtu uzavřených pojistných smluv byl ve sledovaném období plynulý. Výraznější výkyv nastal pouze u nově uzavřených smluv v životním pojištění v roce 2004, v jejichž případě se jednorázově zúročilo úsilí pojišťoven o tzv. konverzi starších pojistných smluv na nové pojistné produkty, které jsou více přizpůsobitelné potřebám klientů.

Pozitivním jevem v sektoru pojištnictví byl pokles celkových nákladů na pojistná plnění (o 12,5 %) i snížení počtu zaměstnanců (o 5,4 %), což přispívá k jeho vyšší efektivnosti.

Umístění technických rezerv v životním a neživotním pojištění dokumentuje následující tabulka:

Tabulka 19

v mld. Kč

Umístění TR k 30. 6. 2005	2004			2005		
	ŽP	NP	Celkem	ŽP	NP	Celkem
dluhopisy vydané členským státem nebo jeho centrální bankou a dluhopisy, za které převzal záruku členský stát	53,43	12,83	66,26	63,46	15,25	78,71
dluhopisy vydané bankami a obdobnými úvěrovými institucemi členských států	8,53	6,12	14,65	7,81	4,35	12,16
kotované dluhopisy vydané obchodními společnostmi	18,82	4,12	22,94	17,63	3,42	21,05
pokladniční poukázky	3,21	10,14	13,35	2,08	3,2	5,28
kotované komunální dluhopisy	2,51	0,55	3,06	2,18	0,81	2,99
půjčky, úvěry a jiné pohled.	3,12	6,72	9,84	2,61	6,65	9,26
směnky, jejichž splnění je zajištěno bankovním směnečným rukojemstvím nebo bankovním avalem	0,05	0	0,05	0,09	0	0,09
nemovitosti na území členských států	6,7	0,91	7,61	6,77	1,15	7,92
HZL	1,35	3,72	5,07	2,26	7,46	9,72
kotované akcie	4,85	0,72	5,57	6,3	0,88	7,18
vklady a vklady potvrzené vkladovým certifikátem, vkladním listem či jiným obdobným dokumentem	10,95	10,04	20,99	6,45	12,34	18,79
předměty a díla umělecké kulturní hodnoty	0	0,1	0,1	0	0,11	0,11
dluhopisy vydané EIB, ECB, EBRD nebo IBRD	12,44	1,71	14,15	15,87	1,7	17,57
cenné papíry vydané jednotkou kolektivního investování	9,12	1,18	10,3	16,76	3,94	20,7
Zahraníční CP, s nimiž se obchoduje na regulovaném trhu států OECD	3,92	1,5	5,42	7,43	2,22	9,65
půjčky pojištěným	0,11		0,11	0,13	0	0,13
deriváty	0,4	0	0,4	0	0	0
pohledávky za zajišťovny	0,12	16,28	16,4	0,56	16,89	17,45
Finanční umístění celkem	139,63	76,64	216,27	158,39	80,37	238,76

Pramen: MF

V 1. pololetí 2005 se objem finančního umístění technických rezerv zvýšil proti stejnému období o 10,4 % a dosáhl hodnoty 238,76 mld. Kč.

Ve skladbě finančního umístění jsou pojišťovny limitovány zákonem o pojišťovnictví a příslušnou vyhláškou¹⁴, přispívajícími k tomu, aby nedošlo k ohrožení zájmů klientů.

V rámci takto stanovených pravidel pojišťovny v uplynulém roce umístily nejvíce prostředků tradičně do dluhopisů (147,48 mld. Kč, tj. o 5,7 % více než v 1. pololetí 2004). V procentuálním vyjádření nejvíce rostlo umístění do podílových listů otevřených podílových fondů (nárůst o 100,97 %). Nárůst v portfolích pojišťoven zaznamenaly i zahraniční cenné papíry (o 78,04 %). Z důvodu příznivého vývoje na akciových trzích pojišťovny více využívaly k umístění technických rezerv akcie (nárůst o 28,9 %). Méně naopak

¹⁴ Zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví) a vyhláška č. 303/2004 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona o pojišťovnictví

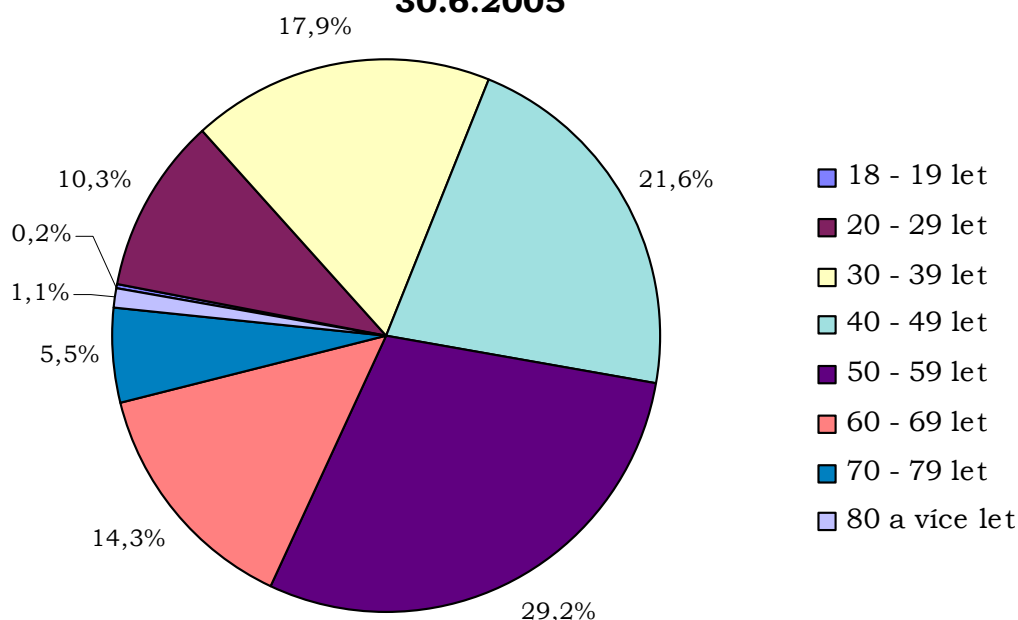
využívaly depozita a depozitní certifikáty, půjčky, úvěry a pohledávky za zajišťovny.

Na rozdíl od poklesu hrubého předepsaného pojistného rostla tvorba technických rezerv rostla jak v životním pojištění (+13,4 %), tak i v neživotním pojištění (+ 4,9 %).

5.5. Penzijní připojištění

Počet účastníků penzijního připojištění v 1. pololetí 2005 dosáhl 3,14 mil. osob. Od začátku roku vzrostl o 5,86 %, tj. o 173 557 osob. Z hlediska věkové struktury je pozitivní, že se meziročně zvýšil podíl nových účastníků ve věku do 50 let na 49,6 %. V předchozích dvou letech tvořili noví účastníci do 50 let pouze 35 % resp. 38 %.

Věková struktura účastníků penzijního připojištění k 30.6.2005

Tabulka 20

Věková struktura účastníků penzijního připojištění k 30.6.	2002	2003	2004	2005	Meziroční změna	Meziroční změna v %
18 - 19 let	2 934	2 958	4 063	6 192	2 129	52,40
20 - 29 let	274 729	277 774	286 490	322 825	36 335	12,68
30 - 39 let	424 595	451 096	489 529	562 442	72 913	14,89
40 - 49 let	625 142	627 196	638 421	676 059	37 638	5,90
50 - 59 let	782 507	807 262	844 964	914 663	69 699	8,25
60 - 69 let	319 559	342 716	391 791	447 329	55 538	14,18
70 - 79 let	132 852	134 271	152 723	172 994	20 271	13,27
80 a více let	22 300	23 502	28 826	34 783	5 957	20,67
celkem	2 584 618	2 666 775	2 836 807	3 137 287	300 480	10,59

Pramen: MF

Poskytnutý státní příspěvek v 1. pololetí 2005 činil 1,78 mld. Kč. V 1. pololetí 2005 nedošlo k výrazné změně v úrovni příspěvků účastníků. Nejvíce klientů (přibližně 30 %) si ukládá částku v rozmezí 500–599 Kč, tj. mají nárok na plnou státní podporu a částečně využívají i daňové zvýhodnění. Výše příspěvků jednotlivých účastníků zůstává relativně nízká a nedokáže vytvořit dostatečnou rezervu, která by významně přispěla k zajištění účastníka penzijního připojištění ve stáří. Průměrný celkový účastnický příspěvek v 1. pololetí 2005 činil 526,5 Kč (proti roku 2004 vzrostl o 11,8 %)¹⁵.

V prvním pololetí 2005 se zvýšil počet klientů, kterým zaměstnavatel přispíval na penzijní připojištění. V meziročním srovnání vzrostl jejich počet o 12 % na 874 891 osob. Průměrný příspěvek zaměstnavatele ve stejném období vzrostl o 8,1 % na 448 Kč¹⁵.

Objem portfolia penzijních fondů dosáhl koncem 1. pololetí 2005 113,31 mld. Kč tj. o 11,21 mld. Kč více než k 31.12.2004. Jeho struktura se vyvíjela následovně:

Tabulka 21

v mld. Kč

Struktura portfolia k 30. 6.	2001	2002	2003	2004	2005
dluhopisy	26,91	43,63	58,77	66,47	83,37
pokladniční poukázky	10,89	8,46	3,74	10,42	8,41
akcie a podílové listy	3,91	3,14	4,09	4,80	7,87
peníze a ostatní aktiva	6,42	5,40	8,86	7,43	13,66
Celkem	48,13	60,63	75,46	89,12	113,31

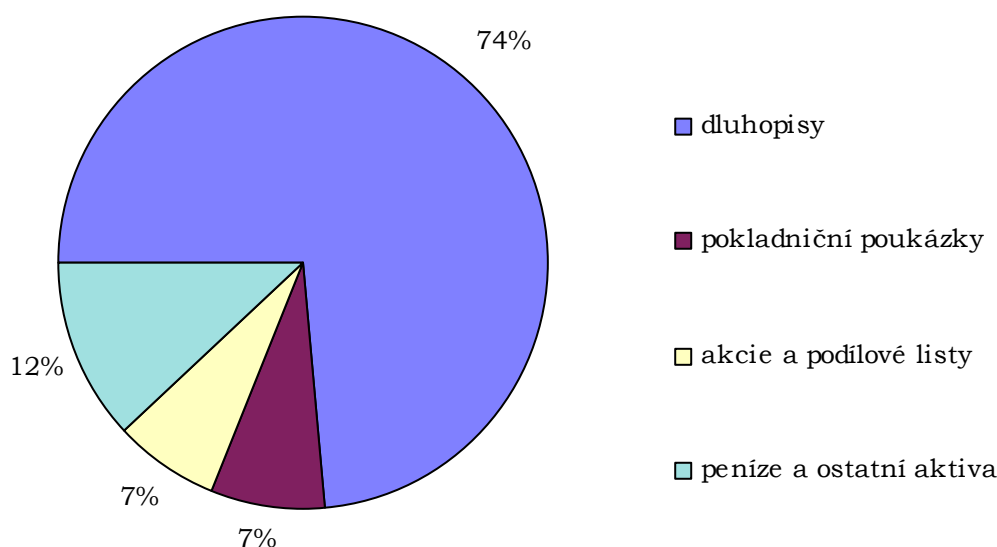
Pramen:MF

Dluhopisy získávají v čase stále výraznější zastoupení a tvoří rozhodující položku (74 %) v zákonem konzervativně omezeném portfoliu penzijních fondů. Akcie a podílové listy tvoří v současnosti 7 %. V souladu s obezřetnostními pravidly¹⁶ pro investiční strategii penzijních fondů je jejich zapojení do rizikového kapitálu téměř nulové. Procentní vyjádření současné struktury portfolia je uvedeno v následujícím grafu.

¹⁵ Počítáno váženým průměrem (váha je dána výší příspěvků jednotlivých penzijních fondů)

¹⁶ Zákon č. 42/1994 Sb. o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením

Struktura portfolia penzijních fondů k 30.6.2005

5.6. Nebankovní úvěrové instituce¹⁷

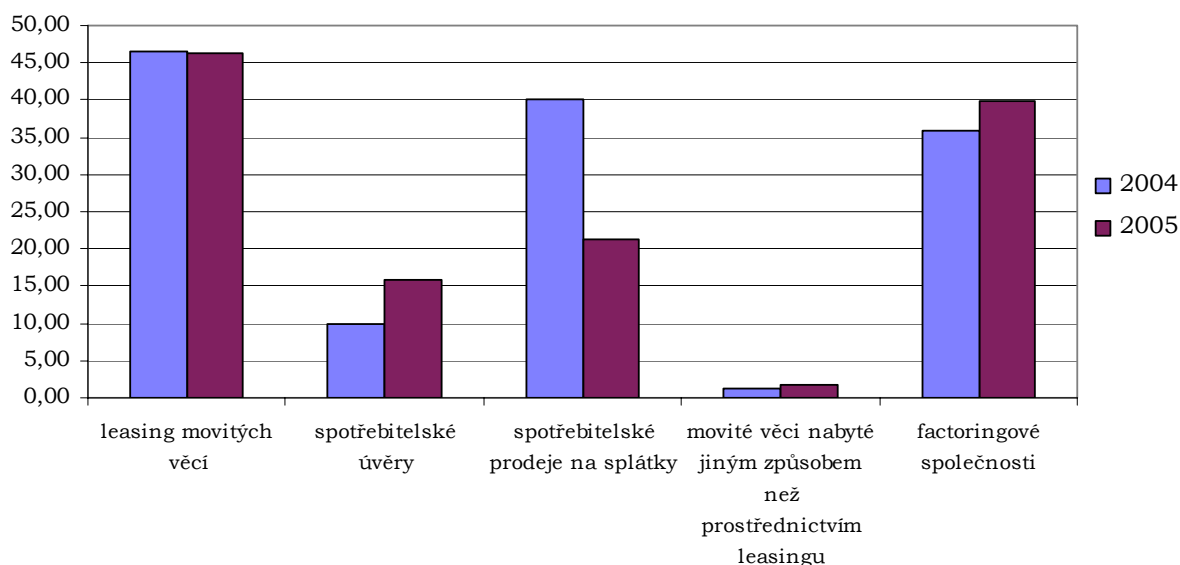
Nebankovní úvěrové instituce tvoří samostatný sektor finančního trhu v ČR, který nepodléhá doзору ČNB, KCP ani MF. Po vzoru bankovních peněžních institucí vzniká i v tomto sektoru společný registr evidující pozitivní i negativní informace o svých klientech. Existence podobných registrů v ČR navazuje na úspěšnou praxi v EU, kde registry existují již delší dobu. Zmíněné registry shromažďují informace o klientech a v budoucnu by měly umožnit v případě dobré platební morálky klientů dosažení zvýhodněné úrokové sazby u jednotlivých typů úvěrů. Naopak u klientů nedodržujících platební morálku znemožňují registry čerpání dalších úvěrů.

Objemy financování prostřednictvím nebankovních úvěrových institucí v prvním pololetí 2005 mírně poklesly, v porovnání s 1. pololetí 2004 jde celkově o 6,54 %, tzn. 8,73 mld. Kč. Objem spotřebitelských prodejů na splátky zaznamenal pokles o 47 %, zatímco spotřebitelské úvěry meziročně vzrostly o 58 % (5,8 mld. Kč). Leasing movitých věcí ovšem nadále zůstává nejoblíbenějším nástrojem nebankovního financování, jeho objem v prvním pololetí 2005 dosáhl v absolutních hodnotách 46,2 mld. Kč. Největší absolutní i relativní přírůstek zaznamenaly objemy spotřebitelských úvěrů nebankovních institucí (o 58 % na 15,8 mld. Kč). Podrobnější informace v následující tabulce:

¹⁷ Veškeré podkladové statistické informace o nebankovních úvěrových institucích jsou použity ze statistiky Asociace leasingových společností, sdružující 78 firem, které realizují kolem 97 % objemu všech tuzemských leasingových obchodů a většinu nebankovních úvěrů i prodejů na splátky pro spotřebitele.

Statistika nebankovních úvěrových institucí k 30.6.

v mld.Kč

Tabulka 22

v mld. Kč

Stav k 30. 6. ¹⁸	2004	2005	Meziroční změna	Meziroční změna v %
leasing movitých věcí	46,50	46,20	-0,30	-0,65
spotřebitelské úvěry	10,00	15,80	5,80	58,00
spotřebitelské prodeje na splátky	40,00	21,20	-18,80	-47,00
movité věci nabyté jiným způsobem než prostřednictvím leasingu	1,11	1,71	0,59	53,05
factoringové společnosti	35,82	39,80	3,98	11,10
Celkem	133,433	124,701	-8,73	-6,54

Pramen: Asociace leasingových společností

5.7. Vztah veřejného a státního sektoru k finančnímu trhu

5.7.1. Saldo veřejných rozpočtů

V roce 2005 nadále přetrvávají deficitní tendence vládního sektoru. Hlavní příčinou deficitů zůstává růst výdajové strany, a to i přesto, že příjmy se vyvíjejí lépe, než činily původní předpoklady. Zlepšení zaznamenají především daňové příjmy včetně pojistného na sociální zabezpečení, které mají na celkových příjmech veřejných rozpočtů nejvyšší váhu. Cíle stanovené střednědobými výhledy na léta 2004 - 2007 však zřejmě nebudou naplněny.

Tabulka 24

v mld. Kč

Vývoj sald veřejných rozpočtů ¹⁹	2000	2001	2002	2003	2004	2005
saldo vč. čistých půjček	-62,2	-48,8	-11,5	-127,7	-90,7	-85,8
saldo bez zahrnutí čistých půjček a dotací TI	-67,0	-56,5	-89,1	-97,5	-78,0	-135,2
primární saldo bez čistých půjček a dotací TI	-46,1	-36,4	-73,4	-77,7	-47,5	-98,5

Pramen:MF

¹⁸ při formulaci závěrů o stavu trhu v 1. pololetí byla částečně použita metoda kvalifikovaného odhadu založená na výsledcích z roku 2004.

¹⁹ Zdrojem údajů pro rok 2005 je Makroekonomická predikce ČR z července 2005

Vývoj vládního a zejména pak státního dluhu v delším časovém horizontu vykazuje růstové tendence a s nimi spojený výrazný růst nákladů dluhové služby. Z hlediska váhy mají na celkovém vládním dluhu druhý nejvyšší podíl územní samosprávné celky, u kterých se však růst zadlužení v roce 2005 meziročně zpomaluje. Naopak meziročně se zvyšuje dluh mimorozpočtových fondů, zejména Státního zemědělského intervenčního fondu. Nejméně zatěžují vládní dluh zdravotní pojišťovny, jejichž závazky vůči zdravotnickým zařízením sice nejsou součástí dluhu, ale přesto nadále zůstávají jedním z rizik budoucího vývoje dluhu veřejných financí.

5.7.2. Státní rozpočet

Podle údajů na účtech Ministerstva financí vedených v ČNB dosáhly ke konci června 2005 celkové příjmy státního rozpočtu výše 426,25 mld. Kč a celkové výdaje objemu 422,49 mld. Kč. Hospodaření státního rozpočtu za první pololetí roku 2005 tak skončilo přebytkem 3,76 mld. Kč, což je proti stejnému období minulého roku výsledek lepší o 53,46 mld. Kč. Ve srovnání s prvními pololetími předchozích let se vyvíjely takto:

Tabulka 23

v mld. Kč

Stav k 30. 6.	2001	2002	2003	2004	2005	Meziroční změna
příjmy	292,03	348,52	335,62	358,03	426,25	68,22
výdaje	321,68	349,43	376,07	407,73	422,49	14,76
saldo	-29,65	-0,91	-40,45	-49,70	3,76	53,46

Pramen:MF

5.7.3. Vývoj a stav státních finančních aktiv a pasiv

V prvním pololetí se prohloubila dlužnická pozice státu, nicméně díky rychlejšímu růstu státních finančních aktiv došlo (alespoň dočasně) k snížení negativního salda státních finančních aktiv a pasiv, jak je zřejmé z této sestavy:

Tabulka 25

v mld. Kč

Vývoj a stav státních finančních aktiv a pasiv	31.12.2004	30.6.2005	změna v prvním pololetí 2005
Státní finanční aktiva celkem	132,53	243,05	110,52
z toho			
pohledávky státu vůči tuzemsku ve správě MF	51,49	53,16	1,67
majetkové účasti státu vůči zahraničí a tuzemsku ve správě MF	11,51	11,85	0,34
Státní finanční pasiva celkem	592,90	643,64	50,74
z toho			
závazky z emise státních dluhopisů	571,38	616,66	45,28
Saldo státních finančních aktiv a pasiv	-460,37	-400,58	59,79
v tom pozice vůči			
bankovní soustavě	-285,81	-178,60	107,21
ostatním tuzemským subjektům	-102,87	-106,77	-3,9
zahraničí	-71,69	-115,20	-43,51

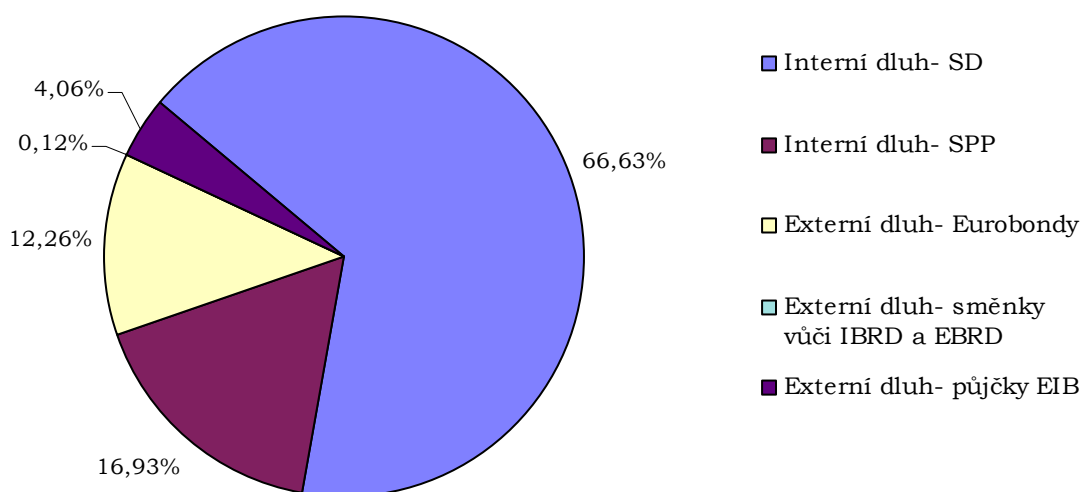
Pramen: MF

V oblasti zahraničního financování došlo v březnu 2005 v souladu s dluhovou strategií k úspěšné emisi historicky druhého eurobondu České republiky v objemu 1 mld. euro, což představuje cca 22% ze schváleného maximálního limitu pro rok 2005. Další případné působení na zahraničním trhu bude záviset na aktuálních tržních podmínkách a na rozhodnutí ministra financí.

5.7.4. Státní dluh

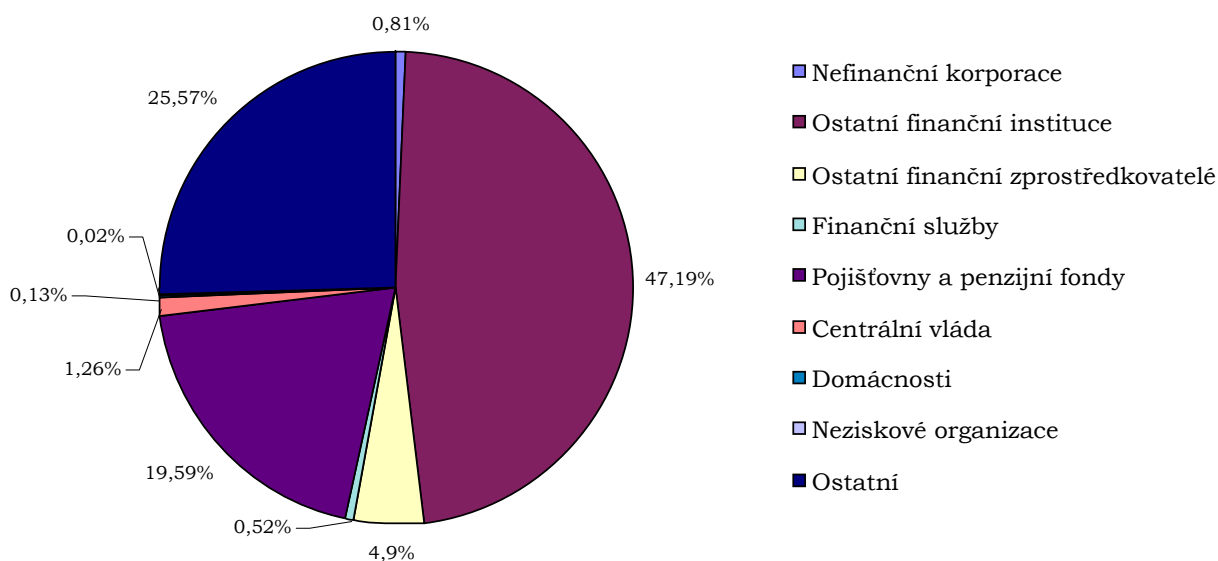
Stav státního dluhu (konsolidovaného) se v prvním pololetí zvýšil o 50,7 mld Kč a dosáhl celkového objemu 643,6 mld. Kč. Většina dluhu (537,8 mld. Kč) na domácím trhu je financována prostřednictvím emisí státních dluhopisů (428,8 mld. Kč) a státních pokladničních poukázek (109 mld. Kč). Vnější zdroje kryjí 105,9 mld. Kč, z čehož hlavní díl 78,9 mld. Kč připadá na emise eurobondů a půjčky od EIB (26,2 mld. Kč), zbytek 0,8 mld. Kč tvoří směnky k úhradě účasti u IBRD a EBRD.

Státní dluh podle typu instrumentu

Zahraniční věřitelé drží 38,73 % státního dluhu.

Státní dluh podle věřitelů

5.7.5. Státní záruky

Souhrnný stav standardních a nestandardních státních záruk poskytnutých za úvěry a na jiné účely v korunách i v cizích měnách v prvním pololetí poklesl o 15,87 mld. Kč a dosáhl úrovně 258,05 mld. Kč, což je především odrazem výrazného poklesu nestandardních záruk, a to o 17,12 mld. Kč. Pokles souhrnného stavu státních záruk byl ovlivněn zejména úhradami splatných částí jistin a úroků a faktickým omezením poskytování dalších záruk.

Tabulka 26

Úhrn státních záruk		31.12.2004	30.6.2005	změna
Standardní státní záruky		71,37	72,62	1,25
z toho	zaručené vnitřní bankovní úvěry	9,46	9,18	-0,28
	zaručené zahraniční úvěry	61,12	62,73	1,61
	kryté solidárními zárukami	0,79	0,70	-0,09
Nestandardní státní záruky		202,55	185,43	-17,12

Pramen: MF

Z pohledu řízení finančních rizik výdajové strany státního rozpočtu není relevantní pouze struktura státního dluhu, ale také struktura portfolia poskytnutých rizikových státních záruk, u nichž státní rozpočet hradí splátky jistiny, úrokové platby a kursové rozdíly.

5.7.6. Důchodová reforma

Jedním z největších problémů pro veřejné finance představuje rapidně stárnoucí populace. Po politicky neprůchodných, neúspěšných pokusech navrhnout a zrealizovat důchodovou reformu ustanovili na jaře 2004 předsedové politických stran zastoupených v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR tzv. **Pracovní skupinu pro přípravu podkladů pro**

rozhodnutí o důchodové reformě, složenou ze zástupců politických stran, Ministerstva financí, Ministerstva práce a sociálních věcí a Úřadu vlády. Úkolem skupiny byla příprava podkladů pro rozhodnutí o důchodové reformě. Výkonný tým Pracovní skupiny svou činnost ukončil v závěru června 2005 a své poznatky publikoval v Závěrečné zprávě, která je v plném znění k dispozici na stánkách Pracovní skupiny: www.reformaduchodu.cz.

Z výsledků zprávy vyplývá, že současný systém je nutné výrazně reformovat. Dnešní důchodový systém je dlouhodobě neudržitelný, vede k eskalaci značných deficitů a navíc udržuje vysokou míru a objem příjmové redistribuce, což může být problematické z hlediska trhu práce. Důchodový systém potřebuje zásadní reformu, nikoliv pouze dílčí opravu parametrů. Zvýšení příjmu důchodového systému není řešením, reforma by se měla soustředit na výdajovou stranu, zejména prostřednictvím zvyšování věku pro odchod do důchodu. Podle Závěrečné zprávy je základním předpokladem důchodové reformy dlouhodobé strategické rozhodnutí, které musí být učiněno politicky.

6. TRH DEVIZ

V prvním pololetí 2005 pokračoval příznivý vývoj vnějších finančních vztahů. Obchodní bilance i přes zhodnocování kurzu koruny a růst dolarových cen ropy skončila přebytkem 42 mld. Kč, což znamená nárůst v meziročním porovnání o více než 50 mld. Kč. Devizové rezervy ČNB se zvýšily o 86,9 mld. Kč na 746,5 mld. Kč.

Tabulka 27

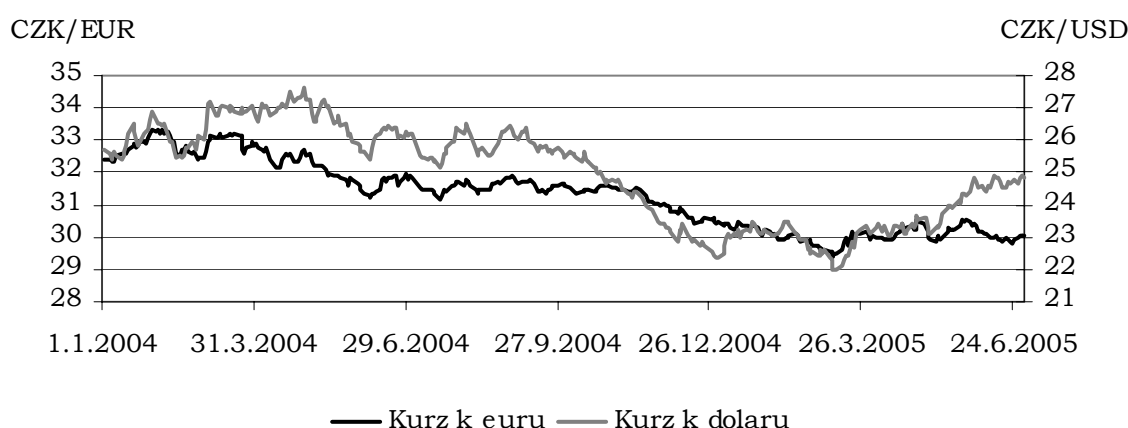
v mld.Kč

Vnější vztahy (salda v mld. Kč k 30.6.)	2003	2004	2005
Běžný účet platební bilance	-45,0	-51,6	-12,3
Obchodní bilance	-17,8	-8,5	42,0
Kapitálový účet platební bilance	-0,1	0,9	2,8
Finanční účet platební bilance	56,8	50,2	90,4

Pramen: ČNB

Kurz koruny vůči euru letos navázal na trend posledních let a v průběhu prvního pololetí posílil o jeden a půl procenta. K americkému dolaru za stejné období naopak koruna po čtyřech letech oslabila o výrazných 10 %.

Kurz koruny k hlavním měnám

Tabulka 28

Vývoj kurzu koruny	2001		2002		2003		2004		2005		změna v %
	1.1.	30.6.	1.1.	30.6.	1.1.	30.6.	1.1.	30.6.	1.1.	30.6.	
vůči EUR	35,09	33,77	31,98	29,26	31,60	31,58	32,41	31,76	30,47	30,03	1,47
vůči USD	37,81	39,38	36,26	29,35	30,14	27,63	25,65	26,14	22,37	24,84	-9,94

Pramen: ČNB

Ve vztahu k euru působil na zhodnocování koruny především vyšší ekonomický růst, zlepšení salda běžného a finančního účtu platební bilance, nižší inflace než v eurozóně nebo dokončení privatizace Českého Telecomu. Opačným směrem působily ve srovnání se sazbami ECB nižší úrokové míry ČNB a domácí vládní krize.

Na oslabení koruny k dolaru se podepsalo oživení americké ekonomiky a vyšší úrokové míry Federálního rezervního systému (Fed). Oslabování

koruny limitovala nižší inflace v porovnání s USA a zlepšení salda běžného a finančního účtu platební bilance.

Tabulka 29

v %

Srovnání ekonomických ukazatelů	Inflace (meziroční)			Klíčová úroková sazba centrální banky		
	ČR	Eurozóna	USA	ČR	Eurozóna	USA
leden 05	1,7	1,9	3,0	2,25	2,00	2,25
únor 05	1,7	2,1	3,0	2,25	2,00	2,25
březen 05	1,5	2,1	3,2	2,00	2,00	2,50
duben 05	1,6	2,1	3,5	1,75	2,00	2,75
květen 05	1,3	2,0	2,8	1,75	2,00	2,75
červen 05	1,8	2,1	2,5	1,75	2,00	3,00

Pramen: ČNB, ECB, Fed, Bureau of Labor Statistics

7. OCHRANA SPOTŘEBITELE

7.1. Integrace dozoru

Ministerstvo financí a Česká národní banka společně představily výrazné urychlení integrace dozorů nad finančními trhy. Místo postupného slučování do roku 2010 by měl podle společného návrhu jednotný regulátor vzniknout již 1. dubna 2006. Integrovaný dozor by měl působit pod hlavičkou České národní banky. Tím by mělo dojít ke sjednocení dozorové praxe a odpovědnosti dozorových orgánů v jednotlivých segmentech finančního trhu, výraznému posílení efektivity dozoru a zároveň snížení nákladů na jeho provádění. Propojování dozoru by mělo rovněž přinést lepší ochranu investorů a snížení nákladů a administrativy pro účastníky finančního trhu.

V další fázi se bude připravovat i sjednocení legislativních pravidel. V ČNB se bude integrovat „výkonná“ část dohledu nad finančními trhy, MF bude zodpovídat za legislativní oblast.

Časový harmonogram integrace je navržen následovně:

- přijetí legislativy umožňující sloučení – počátek 2006
- spojení dozorů – 1. duben 2006
- vyhodnocení zkušeností, detailní inventura legislativy, promítnutí do zákonů o ČNB a dozoru nad finančním trhem – 2008

7.2. Zlepšení postavení klientů bank

V rámci ochrany spotřebitele a v souladu s Programovým prohlášením vlády předložilo Ministerstvo financí ke konzultaci v červnu 2005 poziční dokument **Zlepšení postavení klientů bank**. Na základě tohoto dokumentu proběhla veřejná diskuse s odbornou i laickou veřejností, jejíž výsledky jsou prezentovány na webových stránkách Ministerstva financí. Závěry a doporučení vyplývající z výše uvedené diskuse jsou v současné době projednávány se zástupci relevantních institucí, seznam odpovědí jednotlivých bank je k nahlédnutí na stránkách Ministerstva financí. Finální návrh, včetně legislativních změn, bude předložen na jednání vlády.

Ministerstvo financí již od počátku, kdy zveřejnilo návrhy na zlepšení podmínek v bankovním sektoru, jednoznačně preferuje řešení formou samoregulace. V této souvislosti lze pozitivně vnímat reakce řady bank na společný tlak MF a spotřebitelských organizací, které již například zrušily poplatky za zrušení účtu, ale i jejich celkový konstruktivní přístup k diskusi.

7.3. Finanční ombudsman

Jednou z dalších iniciativ MF je zřízení institutu **finančního ombudsmana** v souvislosti s integrací dozoru, rozdělením obezřetnostního dozoru a dozoru nad chováním trhu. MF v této souvislosti vychází z podnětu celé EU, která směřuje k posílení postavení spotřebitele a nabízí svým občanům alternativní řešení sporů. Úkolem finančního ombudsmana bude:

- mimosoudní řešení sporů mezi spotřebiteli a finančními institucemi,
- spolupráce s MF, MPO a spotřebitelskými organizacemi na standardech ochrany spotřebitele,
- dozor nad finančními institucemi v rámci ochrany spotřebitele.

Cíle této iniciativy je zajištění rychlého a efektivního řešení sporů mezi finančními institucemi a jejich klienty a zajištění jednotných pravidel pro jednání s klienty v rámci celého finančního trhu.

Věcný záměr zákona o finančním ombudsmanovi by měl být předložen vládě do konce roku 2006. Do konce roku 2007 by měl být připraven návrh zákona tak, aby od roku 2008 mohla tato instituce v České republice působit. Dosavadní finanční arbitr bude zrušen a jeho činnost bude v budoucnu vykonávat právě finanční ombudsman.

7.4. Hypotéky - Code of Conduct

Dne 5. března 2001 byla mezi zástupci evropských sdružení úvěrových institucí a zástupci evropských spotřebitelských sdružení podepsána Úmluva o dobrovolném kodexu o poskytování předsmulvních informací souvisejících s úvěry na bydlení **Agreement on a Voluntary Code of Conduct on Precontractual Information for Home Loans** (dále jen „**Code of Conduct**“), a to pod záštitou Evropské komise, která současně vydala Doporučení k podávání informací před uzavřením hypoteční smlouvy (2001/1993/EC). Česká bankovní asociace (dále jen „ČBA“) se rozhodla ke **Kodexu** přistoupit a o ve svém rozhodnutí informovala dne **19. září 2005**.

Poskytování hypoték a dalších úvěrů na bydlení by mělo být na základě přijetí Code of Conduct členy ČBA od příštího roku pro klienty přehlednější. Pokud klient přijde do banky a sdělí bankovním zaměstnancům představu o svém úvěru, měl by na požádání obdržet písemné informace o všech nákladech a poplatcích, které během čerpání úvěru zaplatí. Některé banky již tyto služby poskytují, ale část z nich pouze ústně nebo během několika návštěv peněžních ústavů. Pro větší přehlednost by měl být v této souvislosti pro úvěry na bydlení zaveden i ukazatel roční procentní sazba nákladů, podobně jako byl v případě spotřebitelských úvěrů.

V této souvislosti zvažuje Evropská komise přijetí dalších opatření k dosažení jednotného trhu hypotečních úvěrů v EU. EK vydala veřejný konzultační materiál tzv. Zelená kniha k harmonizaci hypotečního úvěru v EU (dále jen „Zelená kniha“). K této iniciativě EK vytvořilo MF projektovou skupinu společně s MPO a MSP, kde v současné chvíli probíhá práce nad hodnocením navržených opatření EK. MF přizvalo k těmto konzultacím i organizace na ochranu spotřebitelů, ČBA a renomované odborníky. Finální pozice k Zelené knize EK na toto téma bude vydána MF na konci listopadu 2005.

8. SEZNAM ZKRATEK

AKAT	Asociace pro kapitálový trh
b.c.	běžné ceny
BCPP	Burza cenných papírů Praha
ČAP	Česká asociace pojišťoven
ČKA	Česká konsolidační agentura
ČKP	Česká kancelář pojistitelů
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČS	Česká spořitelna
ČSOB	Československá obchodní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
EBRD	Evropská banka pro obnovu a rozvoj
ECB	Evropská centrální banka
EIB	Evropská investiční banka
ESA95	Soustava statistických definic a klasifikací ekonomicko - statistických pojmů závazná pro vykazování v Evropské unii
EU	Evropská unie
EK	Evropská komise
EP	Evropský parlament
Fed	Federální rezervní systém
Fesex	Federation of European Securities Exchanges
HDP	Hrubý domácí produkt
HPH	Hrubá přidaná hodnota
HZL	Hypoteční zástavní listy
HÚ	Hypoteční úvěry
IBRD	Mezinárodní banka pro obnovu rozvoj
KB	Komerční banka
KCP	Komise pro cenné papíry
MF	Ministerstvo financí
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MSP	Ministerstvo spravedlnosti
OKEČ	Odvětvová klasifikace ekonomických činností
p.b.	procentní bod
PSP	Poslanecká sněmovna parlamentu
RM-S	RM-System
TI	Transformační instituce
SPAD	System pro podporu trhu akcií a dluhopisů
SCP	Středisko cenných papírů
UNIS	Unie investičních společností

9. PŘÍLOHY

9.1. Příloha 1: Legislativa finančního trhu

Legislativa ČR a ES za první pololetí roku 2005 v oblasti finančního trhu doznala následujících úprav:

Legislativa v oblasti kapitálového trhu

1) *Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny od 1.1. do 30.6.2005:*

- Doporučení Komise ze dne 15. února 2005 o úloze nevýkonných členů správní rady nebo členů dozorčí rady a o výborech správní nebo dozorčí rady společností kótovaných na burze (2005/162/ES) – doporučení Komise není pro členské státy závazné, nicméně obsahuje výzvu k přijetí nezbytných opatření do 30. 6. 2006.

2) *Připravované evropské právní předpisy (včetně již zveřejněných po 30.6.2005) a další iniciativy EK:*

- Prováděcí opatření ke směrnici 2004/39/ES o trzích finančních nástrojů (MiFID) – příprava na pracovní úrovni EK a ESC. Předpokládané vydání Evropskou komisí v 1. čtvrtletí 2006,
- Zelená kniha o politice v oblasti finančních služeb na roky 2005 až 2010,
- Zelená kniha o zlepšení rámce EU pro investiční fondy.

3) *Zákony, které nabyly účinnosti od 1.1.2005 do 30.6.2005:*

- žádné

4) *Připravované zákony (včetně již přijatých, které nabudou účinnosti po 30.6.2005):*

- **Vládní návrh zákona o změně zákonů v souvislosti se sjednocováním dozoru nad finančním trhem** (sněmovní tisk 997). Schválen 21.6.05 v prvním čtení v PS. Došlo však ke změně koncepce sjednocování dozoru nad finančním trhem. Bylo schváleno usnesení vlády 1079/05, které vyjadřuje vůli integrovat dozor nad finančním trhem v jednom kroku do jediné instituce – ČNB - s účinností od 1.4.06. Původní vládní návrh byl proto 7.9.05 projednán v Rozpočtovém výboru a odložen na přelom října a listopadu do předložení komplexního pozměňovacího návrhu (zpracovaného ve spolupráci ČNB, KCP a MF), který byl PS předložen k vládnímu návrhu, a který zajišťuje naplnění usnesení 1079/05. Komplexní pozměňovací návrh nahradil stávající vládní návrh na jednání Rozpočtového výboru 8.11.05. Poté bylo jednání RV k tomuto bodu přerušeno do 16.11. pro předložení dalších pozměňovacích návrhů,
- **Novela zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu** (sněmovní tisk 1061) – transpozice platných směrnic v oblasti kapitálového trhu, především Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/71/ES o prospektu, který se zveřejňuje při veřejné nabídce cenných papírů nebo při jejich přijetí k obchodování. Předpokládané nabytí účinnosti k 1. 1. 2006,
- **Novela zákona č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování** – nová úprava speciálních fondů kolektivního investování, které nejsou regulovány na úrovni práva Evropských společenství. V červnu 2005 předloženo vládě, PS schválila v 1. čtení a 10.11.05 v Rozpočtovém výboru,
- **Zákon o doplňkovém dozoru nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy, institucemi elektronických peněz, pojišťovnami a obchodníky s cennými papíry ve finančních konglomerátech a o změně některých dalších zákonů (zákon o finančních konglomerátech)**, s účinností od 29.9.2005 (s plnou účinností od 30.9.2006). Návrh zákona transponuje:

- Směrnici EP a Rady 2002/87/ES o doplňkovém dozoru nad úvěrovými institucemi, pojišťovny a obchodníky s cennými papíry ve finančním konglomerátu,
- Směrnici EP a Rady 2001/17/ES o reorganizaci a likvidaci pojišťoven,
- Návrh transpozice zpracován novelizací zákona o pojišťovnictví.
- Směrnici EP a Rady 2001/24/ES o reorganizaci a likvidaci bank,
- Směrnici EP a Rady 2002/47/ES o dohodách o finančním zajištění (návrh transpozice zpracován novelizací obchodního zákoníku, zákona o konkursu a vyrovnání a zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním – nyní součástí návrhu zákona o finančních konglomerátech).

5) Sekundární legislativa:

Vyhlášky Komise pro cenné papíry:

- Vyhláška č. 536/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o podnikání na kapitálovém trhu v oblasti ochrany proti zneužívání trhu s účinností od 1.1.2005 stanoví zejména pravidla pro nakládání s vnitřními informacemi a pravidla pro posuzování manipulace strhem,
- Vyhláška č. 139/2005 Sb., o používání technik a nástrojů k efektivnímu obhospodařování majetku standardního fondu s účinností od 1.7.2005,
- Vyhláška č. 221/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 261/2004 Sb., o náležitostech a způsobu vedení deníku obchodníka s cennými papíry a zásadách pro vedení evidence přijatých a předaných pokynů investičního zprostředkovatele s účinností od 1.7.2005,
- Vyhláška č. 222/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 267/2004 Sb., o obsahu informačních povinností obchodníka s cennými papíry a způsobu jejich plnění s účinností od 1.7.2005.

Legislativa v oblasti bankovníctví, stavebního spoření a družstevních záložen

1) Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny od 1.1. do 30.6.2005:

- žádné

2) Připravované evropské právní předpisy (včetně již zveřejněných po 30.6.2005) a další iniciativy EK:

- Nová pravidla pro kapitálovou přiměřenost podle konceptu Basel II – návrhy novel Směrnic 2000/12/ES a 1993/6/ES,
- Nový právní rámec pro platební služby v rámci EU:
 - Návrh směrnice o platebních službách,
 - Návrh nařízení o informacích o plátcích doprovázejících peněžní převody,
- Technická novela Nařízení Rady č. 974/1998 (ES) o zavedení eura,
- Zelená kniha k harmonizaci hypotečního úvěru v EU,
- Konzultační materiál k revizi Směrnice č. 94/19/ES o systémech pojištění vkladů,
- Konzultační materiál k revizi Směrnice č. 2000/46/ES o institucích elektronických peněz,
- Vytvoření pracovní skupiny pro fúze a akvizice v bankovním sektoru, pro revizi definice vlastních fondů úvěrových institucí a pravidel velkých angažovaností úvěrových institucí.

3) Zákony, které nabyly účinnosti od 1.1.2005 do 30.6.2005:

- žádné

4) Připravované zákony (včetně již přijatých, které nabudou účinnosti po 30.6.2005):

- Zákon č. 413/2005 Sb., o změně zákonů v souvislosti s přijetím zákona o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti s účinností od 1. 1. 2006,

- **Zákon o doplňkovém dozoru nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy, institucemi elektronických peněz, pojišťovnami a obchodníky s cennými papíry ve finančních konglomerátech a o změně některých dalších zákonů (zákon o finančních konglomerátech)**, s účinností od 29.9.2005 (s plnou účinností od 30.9.2006). Návrh zákona transponuje:
 - Směrnici EP a Rady 2002/87/ES o doplňkovém dozoru nad úvěrovými institucemi, pojišťovnami a obchodníky s cennými papíry ve finančním konglomerátu,
 - Směrnici EP a Rady 2001/17/ES o reorganizaci a likvidaci pojišťoven,
 - Návrh transpozice zpracován novelizací zákona o pojišťovnictví,
 - Směrnici EP a Rady 2001/24/ES o reorganizaci a likvidaci bank,
 - Směrnici EP a Rady 2002/47/ES o dohodách o finančním zajištění (návrh transpozice zpracován novelizací obchodního zákoníku, zákona o konkursu a vyrovnání a zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním – nyní součástí návrhu zákona o finančních konglomerátech),
- Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).
- **Vládní návrh zákona o změně zákonů v souvislosti se sjednocováním dozoru nad finančním trhem** (sněmovní tisk 997). Schválen 21.6.05 v prvním čtení v PS. Došlo však ke změně koncepce sjednocování dozoru nad finančním trhem. Bylo schváleno usnesení vlády 1079/05, které vyjadřuje vůli integrovat dozor nad finančním trhem v jednom kroku do jediné instituce – ČNB - s účinností od 1.4.06. Původní vládní návrh byl proto 7.9.05 projednán v Rozpočtovém výboru a odložen na přelom října a listopadu do předložení komplexního pozměňovacího návrhu (zpracovaného ve spolupráci ČNB, KCP a MF), který byl PS předložen k vládnímu návrhu, a který zajišťuje naplnění usnesení 1079/05. Komplexní pozměňovací návrh nahradil stávající vládní návrh na jednání Rozpočtového výboru 8.11.05. Poté bylo jednání RV k tomuto bodu přerušeno do 16.11. pro předložení dalších pozměňovacích návrhů.

5) Sekundární legislativa:

- Vyhláška MF č. 319/2005 Sb., kterou se stanoví pravidla pro klasifikaci pohledávek a tvorbu opravných položek a rezerv spořitelních a úvěrních družstev.

Legislativa v oblasti pojišťovnictví a penzijního připojištění

1) Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny od 1.1. do 30.6.2005:

- Směrnice 32005L0001, týkající se nové organizační struktury výborů pro finanční služby (Lamfalussyho proces),
- Směrnice 32005L0014 týkající se pojištění odpovědnosti z provozu vozidla (pátá motorová směrnice),
- Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách).

2) Připravované evropské právní předpisy (včetně již zveřejněných po 30.6.2005) a další iniciativy EK:

- ukončeno bylo jednání o návrhu směrnice o zajištění, která již byla schválena Evropským parlamentem, avšak do současné doby nebyla publikována v „Official Journal“. Probíhají jednání pracovní skupiny pro „garanční fondy“, jejichž výsledkem by měla být nová směrnice týkající se garančních fondů v pojišťovnictví. Směrnice je ve stádiu přípravy, není ukončena diskuse v rámci členských států, práce se zintenzívnily.

3) Zákony, které nabyly účinnosti od 1.1.2005 do 30.6.2005:

- **Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě**, s plnou účinností od 1. ledna 2005. Zabývá se zejména sjednocováním terminologie soukromého pojištnictví, snahou o vyrovnání poměru práv a odpovědností smluvních stran a o regulaci legálních vztahů, posilováním ochrany spotřebitele, uzavíráním smluv na dálku a uvádí seznam zákonů, které s tímto zákonem souvisejí.
- **Zákon č. 38/2004 Sb., o pojistných zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí**, s účinností od 1. ledna 2005. Zabývá se zejména implementací institutu jednotného pasu pro zprostředkovatele pojištění či zajištění, klasifikací zprostředkovatelů, požadavky na jejich registraci, požadavky na jejich důvěryhodnost, profesionální kompetenci, potřebou jejich finanční přiměřenosti nebo dostatečnou výší bankovního konta, povinností zprostředkovatele být pojištěn na odpovědnost za způsobenou škodu.

4) Přípravované zákony (včetně již přijatých, které nabudou účinnosti po 30.6.2005):

- **Zákon o doplňkovém dozoru nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy, institucemi elektronických peněz, pojišťovnami a obchodníky s cennými papíry ve finančních konglomerátech a o změně některých dalších zákonů (zákon o finančních konglomerátech)**, s účinností od 29.9.2005 (s plnou účinností 30.9.2006). Návrh zákona transponuje:
 - Směrnici EP a Rady 2002/87/ES o doplňkovém dozoru nad úvěrovými institucemi, pojišťovnami a obchodníky s cennými papíry ve finančním konglomerátu,
 - Směrnici EP a Rady 2001/17/ES o reorganizaci a likvidaci pojišťoven,
 - Návrh transpozice zpracován novelizací zákona o pojištnictví,
 - Směrnici EP a Rady 2001/24/ES o reorganizaci a likvidaci bank,
 - Směrnici EP a Rady 2002/47/ES o dohodách o finančním zajištění (návrh transpozice zpracován novelizací obchodního zákoníku, zákona o konkursu a vyrovnání a zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním – nyní součástí návrhu zákona o finančních konglomerátech).
- **Vládní návrh zákona o změně zákonů v souvislosti se sjednocováním dozoru nad finančním trhem** (sněmovní tisk 997). Schválen 21.6.05 v prvním čtení v PS. Došlo však ke změně koncepce sjednocování dozoru nad finančním trhem. Bylo schváleno usnesení vlády 1079/05, které vyjadřuje vůli integrovat dozor nad finančním trhem v jednom kroku do jediné instituce – ČNB - s účinností od 1.4.06. Původní vládní návrh byl proto 7.9.05 projednán v Rozpočtovém výboru a odložen na přelom října a listopadu do předložení komplexního pozměňovacího návrhu (zpracovaného ve spolupráci ČNB, KCP a MF), který byl PS předložen k vládnímu návrhu, a který zajišťuje naplnění usnesení 1079/05. Komplexní pozměňovací návrh nahradil stávající vládní návrh na jednání Rozpočtového výboru 8.11.05. Poté bylo jednání RV k tomuto bodu přerušeno do 16.11. pro předložení dalších pozměňovacích návrhů.
- Byly zahájeny práce na přípravě návrhu novely zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, do které budou implementována ustanovení páté motorové směrnice.

5) Sekundární legislativa:

- probíhá vnější připomínkové řízení k návrhu novely vyhlášky č. 303/2004 Sb., k zákonu o pojištnictví,
- probíhá vnější připomínkové řízení k návrhu novely vyhlášky č. 582/2004 Sb., k zákonu o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí,
- probíhá interní připomínkové řízení k návrhu vyhlášky k zákonu o finančních konglomerátech.